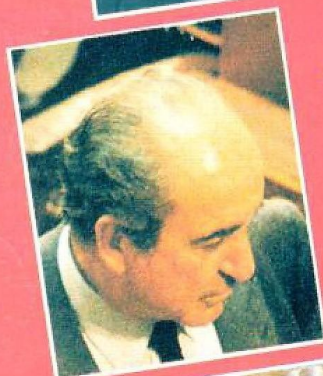
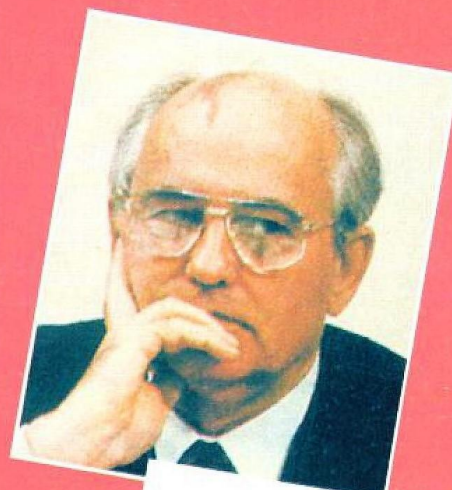
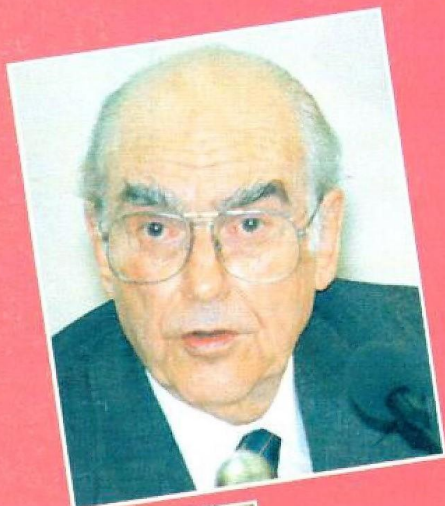

σοσιαλιστική
**θεωρία
και
πραξη**

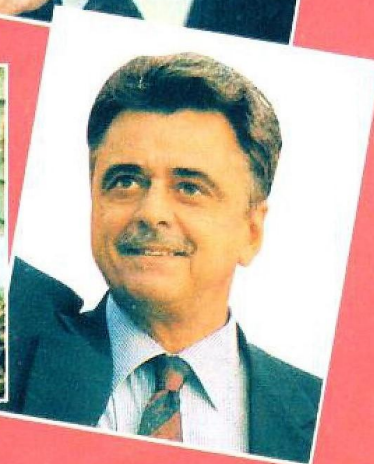
Μηνιαία Πολιτική Επιθεώρηση

ύχος 11 - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - 1989 Δρχ. 200

Κλώντ Ζυλιέν :
Βαρώνοι και Τρίτη Τάξη

**Το Νέο
Πολιτικό
Τοπίο**

**Ευρωαριστερά
Τώρα**

Γ. Πανταγιάς: Διαζευκτικές προτάσεις
Σ. Χτούρης: Λαϊκισμός και εξάρτηση
Η. Παπαναστασίου: Κοινωνικές τάξεις και ΠΑΣΟΚ
Τ. Πολίτη: «Γηράσκουμε μηδέποτε διδασκόμενοι»

Θ. Μπακαλάκος :
Τραγουδάμε
από Έρωτα

Από τις νεο- συντηρητικές επιδιώξεις στις διαζευκτικές προτάσεις

του Γιώργου Πανταγιά

Η μετεκλογική περίοδος με τις αρρυθμίες και τις αναστροφές της, προβάλλει νέα προβλήματα και δημιουργεί νέες ανάγκες, χωρίς όμως να καταργεί το διαζευκτικό χαρακτήρα των κοινωνικών προτάσεων και των πολιτικών προοπτικών, που καθημερινά αναδύονται στην πολιτική μας ζωή.

Αναμφισβήτητο γεγονός είναι ότι οι μετεκλογικές διεργασίες, προκάλεσαν αναστροφή των πολιτικών εξελίξεων. Οι αρρυθμίες που χαρακτήριζαν τη μετεκλογική πολιτική συγκυρία, προσωρινά ξεπεράστηκαν με τη συγκρότηση του κυβερνητικού σχήματος κοινής αποδοχής.

Η κατάληξη αυτή, πρωτόγνωρη για τα ελληνικά πολιτικά πράγματα, ήταν φυσικό να δημιουργήσει σύγχυση και ερωτηματικά.

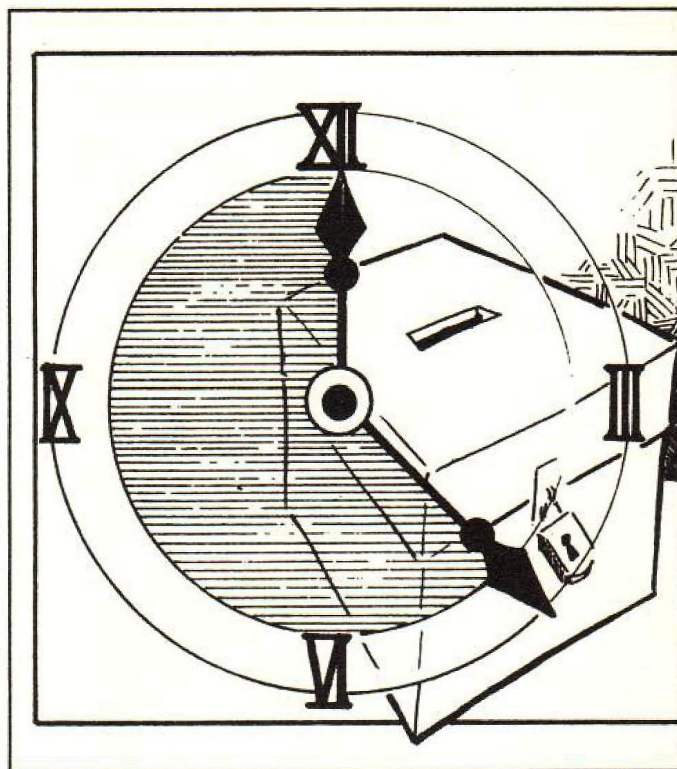
Το βέβαιο είναι ότι οι μετεκλογικές αρρυθμίες είχαν οξύνει την **πολιτική ρευστότητα**, είχαν πιστοποιήσει την **αδυναμία προγραμματικών συγκλίσεων** ανάμεσα σε πολιτικές δυνάμεις, που εκφράζουν

διαμετρικά αντίθετες κοινωνικές τάξεις και είχαν καταδείξει τα όρια **αντοχής**, που μπορεί να έχει η σύζευξη πολιτικών δυνάμεων με διαφορετικές κοινωνικές αναφορές.

Προγραμματικές συγκλίσεις

Ο σχηματισμός Οικουμενικής Κυβέρνησης μπορεί να αποτελέσει λύση ανάγκης, για το ξεπέρασμα του κυβερνητικού αδιεξόδου που είχε δημιουργηθεί, σε καμία, όμως, περίπτωση δεν ακυρώνει **ούτε την αναγκαιότητα πολιτικών συγκλίσεων και προγραμματικών συμφωνιών, των προοδευτικών και αριστερών δυνάμεων, ούτε την αναγκαιότητα επανακαθαρισμού των σχέσεών τους.**

Και αυτό γιατί τα προβλήματα, οι δομικές δυσλειτουργίες και ανεπάρκειες, που αντιμετωπίζει σήμερα το πολιτικό μας σύστημα, έχουν **οριοθετημένο κοινωνικό και ταξικό χαρακτήρα** και σαφή αντιστοίχιση

με συγκεκριμένες πολιτικές δυνάμεις. Τα πολιτικά κόμματα **δεν εκφράζουν ουδέτερες κοινωνικές κατηγορίες και τάξεις**, αντίθετα **εκφράζουν και εκπροσωπούν διαμετρικά αντίθετες κοινωνικές δυνάμεις** και ρεύματα, με διαφορετικές πολιτικές προοπτικές και στρατηγικές προτάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού.

Δύο Διαζευκτικές προτάσεις

Η μετεκλογική περίοδος με τις αρρυθμίες και τις αναστροφές της, προβάλλει νέα προβλήματα και δημιουργεί νέες ανάγκες, χωρίς όμως να καταργεί το **διαζευκτικό χαρακτήρα** των κοινωνικών προτάσεων και των πολιτικών προοπτικών, που καθημερινά αναδύονται στην πολιτική μας ζωή.

Η νεοσυντηρητική πρόταση, που αποτελεί ανασταλτικό παράγο-

ντα για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας, είναι η πρόταση που προωθεί το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας και η **εκσυγχρονιστική - σοσιαλιστική πρόταση**, που διευρύνει τις κοινωνικές κατακτήσεις των εργαζομένων, αποκρούοντας την εφιαλτική κοινωνία των δύο τρίτων, είναι η πρόταση που προωθούν οι αριστερές, προοδευτικές και εκσυγχρονιστικές δυνάμεις.

Στις δύο αυτές διαζευκτικές προτάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού, **στοιχίζονται** όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας μας. Οι δύο διαζευκτικές προτάσεις, αφορούν τόσο τις **τακτικές επιλογές** και τις **στρατηγικές στοχεύσεις** των πολιτικών κομμάτων, όσο και τον πολιτικό προσανατολισμό και τις κατευθύνσεις που θα ακολουθήσουν οι πολιτικές εξελίξεις στη χώρα μας. Γι' αυτό η **μοναδική εναλλακτική απάντηση** στη νεοσυντηρητική πρόκληση και στα νεοφιλελεύθε-

ρα σχέδια, που προωθούν οι συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις, στα πλαίσια των κοινωνικών αναδιαρθρώσεων, που επιχειρεί το καπιταλιστικό σύστημα, είναι η **στρατηγική της σύγκλισης των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων**. Με στόχο τη δημιουργία **κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών**, που είναι αναγκαίες για τον πολιτικό, κοινωνικό, παραγωγικό, θεσμικό και ιδεολογικό εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας.

Αναστροφές

Η τελευταία εκλογική αναμέτρηση ήταν το σημείο αφετηρίας για την αναστροφή των πολιτικών εξελίξεων. **Η πολιτική και ηθική ανάκαμψη** των δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ, η **αδυναμία επανάκαμψης**, των συντηρητικών δυνάμεων στην κυβερνητική εξουσία με την κατάκτηση της πολυπόθητης αυτοδυναμίας της Νέας Δημοκρατίας και η **αξιόλογη μείωση** της πολιτικής επιρροής του Συνασπισμού, επιβεβαίωσαν τις βαθιές ανακατατάξεις, που συντελούνται στην πολιτική σκηνή, **τροποποίησαν** τους πολιτικούς συσχετισμούς και ισορροπίες, αποκρυσταλλώνοντας τις διαγραφόμενες εξελίξεις, που αναδύονται στην πολιτική σκηνή.

Τα φαινόμενα νοσηρότητας και παραπολιτικής που κυριάρχησαν τον τελευταίο χρόνο στην πολιτική ζωή, το μόνο που κατάφεραν ήταν να δημιουργήσουν ένα πρόσκαιρο και νεφελώδες κλίμα πολιτικής δυσπιστίας και κρίσης. Η υποβάθμιση της έννοιας και του περιεχόμενου της πολιτικής με την επιβολή της παραπολιτικής, η πολιτικοποίηση των φαινομένων ηθικής κρίσης, το σχέδιο ιδιοποίησης των κοινωνικών δυνάμεων που εκφράζει το ΠΑΣΟΚ, η εξουδετέρωση των ιδεο-

λογικών στοιχείων, μαζί με την αφυδάτωση των οραμάτων κοινωνικού μετασχηματισμού, απέδωσαν μικροκομματικά οφέλη, στις εκλογές του Ιουνίου, σ' αυτούς που σχεδίασαν και εφάρμοσαν την πολιτική αυτή.

Η αντίστροφη μέτρηση, όμως, άρχισε την **"επόμενη ημέρα"** των εκλογών του Νοεμβρίου.

Τα αποτελέσματα της τελευταίας εκλογικής αναμέτρησης ανέτρεψαν τις αναμενόμενες προβλέψεις των κομματικών επιτελείων, που είχαν επεξεργαστεί την παραπάνω στρατηγική και δημιούργησαν σύγχυση στους αναλυτές των πολιτικών γεγονότων και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης. Την αρ-

μοδιότητα των ψυχιάτρων επικαλέστηκαν κάποιοι, για να ερμηνεύσουν την εκλογική συμπεριφορά των ψηφοφόρων πολιτών. Κάποιοι άλλοι επιχείρησαν κοινωνιολογικές ερμηνείες, με αναφορές σε ζητήματα πολιτικού, μορφωτικού και ηθικής διαπαιδαγώγησης των πολιτών.

Ανατροπή σχεδίων

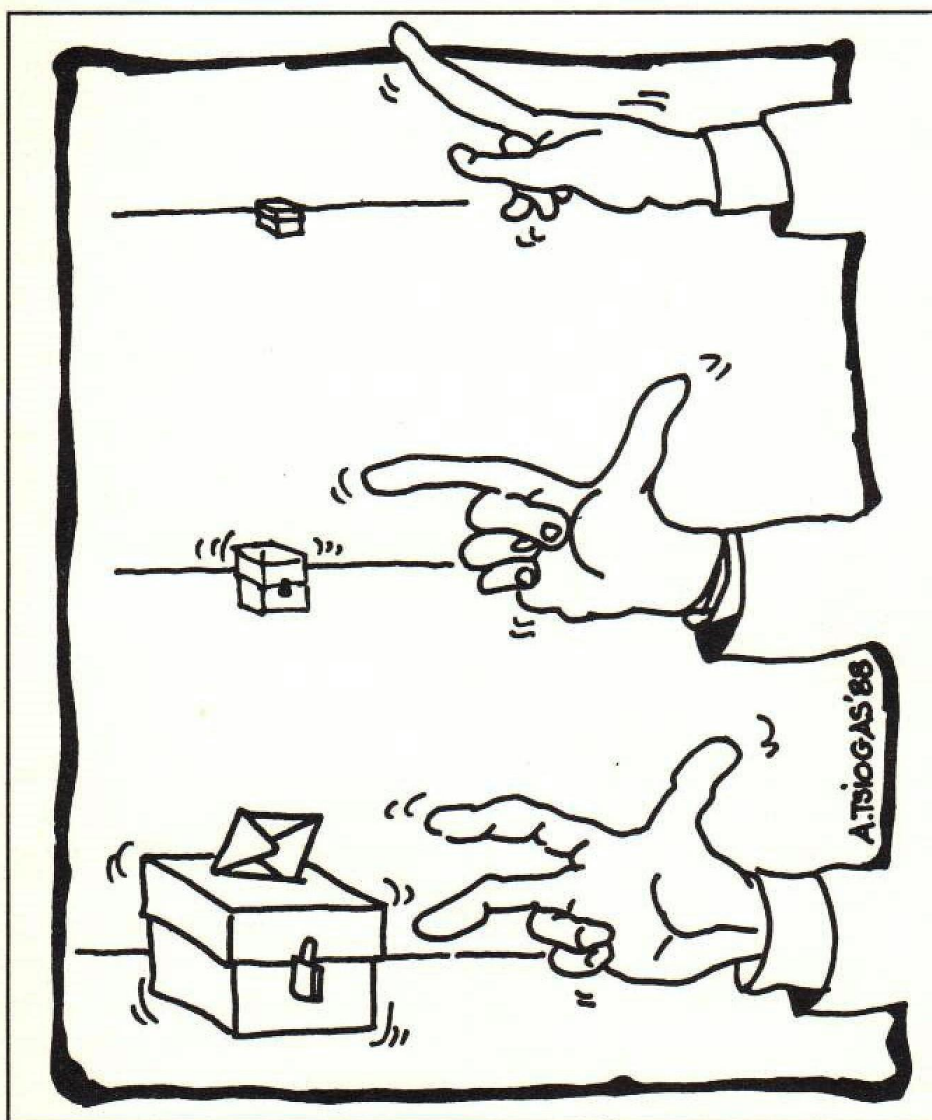
Η πραγματικότητα, όμως, ότι είναι η στρατηγική της ιδιοποίησης των κοινωνικών δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ, της πολιτικής και προσωπικής εξόντωσης των στελεχών του, της παραπολιτικής και της ισοπεδωτικής αντίληψης των κοινωνικών αντιθέσεων και των

πολιτικών προγραμμάτων, της αποϊδεολογικοποίησης και της αφυδάτωσης των ιδεολογιών, **απορρίφτηκε** από τον ελληνικό λαό. Οι πραγματικοί στόχοι και επιδιώξεις αυτής της στρατηγικής αποκαλύφθηκαν πλήρως, με αποτέλεσμα τα πολιτικά και εκλογικά οφέλη, που εισέπραξαν αυτοί που την σχεδίασαν, να εξανεμιστούν γρήγορα. **Ο πολιτικός κερδοσκοπισμός** και ο **τακτικισμός** έχουν εφήμερα αποτελέσματα, δεν μπορούν να αποτελέσουν σταθερές συντεταγμένες αξιόπιστων και φερέγγυων πολιτικών δυνάμεων. Η πολιτική και ιδεολογική αντιπαράθεση, ανάμεσα στις πολιτικές δυνάμεις, είναι επιθυμητή και αναγκαία.

Αυτή, όμως, προϋποθέτει πολιτικά επιχειρήματα, προγραμματικές προτάσεις και ιδεολογικές θέσεις. Η κατάκτηση της πολιτικής υπεροχής και της ιδεολογικής ηγεμονίας από έναν πολιτικό σχηματισμό είναι εφικτή μόνο με την ανάπτυξη κοινωνικοπολιτικού διαλόγου, που θα στηρίζεται στη δύναμη των επιχειρημάτων και των ιδεών, στην αντιπαράθεση των πολιτικών θέσεων και των κοινωνικών προτάσεων.

Νεοσυντηρητικές επιδιώξεις

Η στρατηγική των σκανδάλων, της παραπολιτικής, της χυδαιότητας και της συκοφαντίας, που είχε υιοθετήσει τον τελευταίο χρόνο το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, **κατέδειξε** απ' ενός τις πολιτικές ανεπάρκειες και τις ιδεολογικές ανακολουθίες, που τη διακρίνουν και απ' ετέρου **επιβεβαίωσε** τις οριακές δυνατότητες που έχει το κόμμα της Ν.Δ., στη σημερινή πολιτική συγκυρία, να μετεβληχθεί σε σύγχρονο ευρωπαϊκό κόμμα, χριστιανοδημοκρατικού τύ-

που.

Η προσωρινή επανάκαμψη της συντηρητικής παράταξης στην κυβερνητική εξουσία, στα πλαίσια της συγκυβέρνησης Τζαννετάκη, περισσότερο τη ζημίωσε, παρά την ωφέλησε.

Ο αυταρχισμός και ο ρεβανσισμός που επέδειξε, μαζί με την προσπάθεια σπίλωσης και εξουδετέρωσης των αντιπάλων της, η μεγάλη βιασύνη της να καταλάβει και να ελέγξει τον κρατικό μηχανισμό, απέδειξε ότι αποκλειστικός της στόχος ήταν η κομματικοποίηση της κρατικής διοίκησης, η εξυπηρέτηση της κομματικής της πελατείας και η διατήρηση των πελατειακών σχέσεων της με το εκλογικό σώμα.

Αξίζει εδώ να αναφέρουμε την αντίδραση που έκφρασαν στο σχηματισμό κυβέρνησης κοινής αποδοχής, πολλά στελέχη, μέλη και οπαδοί της Ν.Δ. Αντίδραση, που δεν

απορρέει από ιδεολογικοπολιτικές επιφυλάξεις και διαφωνίες για τη συγκεκριμένη επιλογή, αλλά από τη διαπίστωση, ότι μια τέτοια εξέλιξη αφήνει μετέωρες τις προσωπικές φιλοδοξίες και όνειρά τους. Η γενική έφοδος των ημετέρων στο κράτος, θα παραμείνει στα σχέδια επί χάρτου. Το σφιχταγκάλισμα της Νέας Δημοκρατίας με ό,τι **συντηρητικό** έχει να δείξει η ελληνική κοινωνία και οι **νεοφιλελεύθερες επιδιώξεις**, επιβεβαιώνουν τον πραγματικό της χαρακτήρα. Και οποιαδήποτε προσπάθεια **πολιτικού εξαγνισμού** και βελτίωσης του **κοινωνικού της προφίλ**, δε μεταβάλλει το πραγματικό της περιεχόμενο και δεν αναιρεί τις επιδιώξεις της.

Τα αδιέξοδα του τακτικισμού

Η πρακτική του **τακτικισμού**, η υιοθέτηση ενός σκληρού **πο-**

λιτικού ρεαλισμού και η **επιδίωξη συμμετοχής** στα παιγνίδια της κρατικής εξουσίας, οδήγησαν το Συνασπισμό σε άγονες περιπλανήσεις και αυτοπαγιδεύσεις. Η σημαντική μείωση της πολιτικής του επιρροής, η πτώση του εκλογικού του ποσοστού και η υποχώρηση του ρυθμιστικού του ρόλου, **οφείλονται στα άδοξα παιγνίδια του τακτικισμού.**

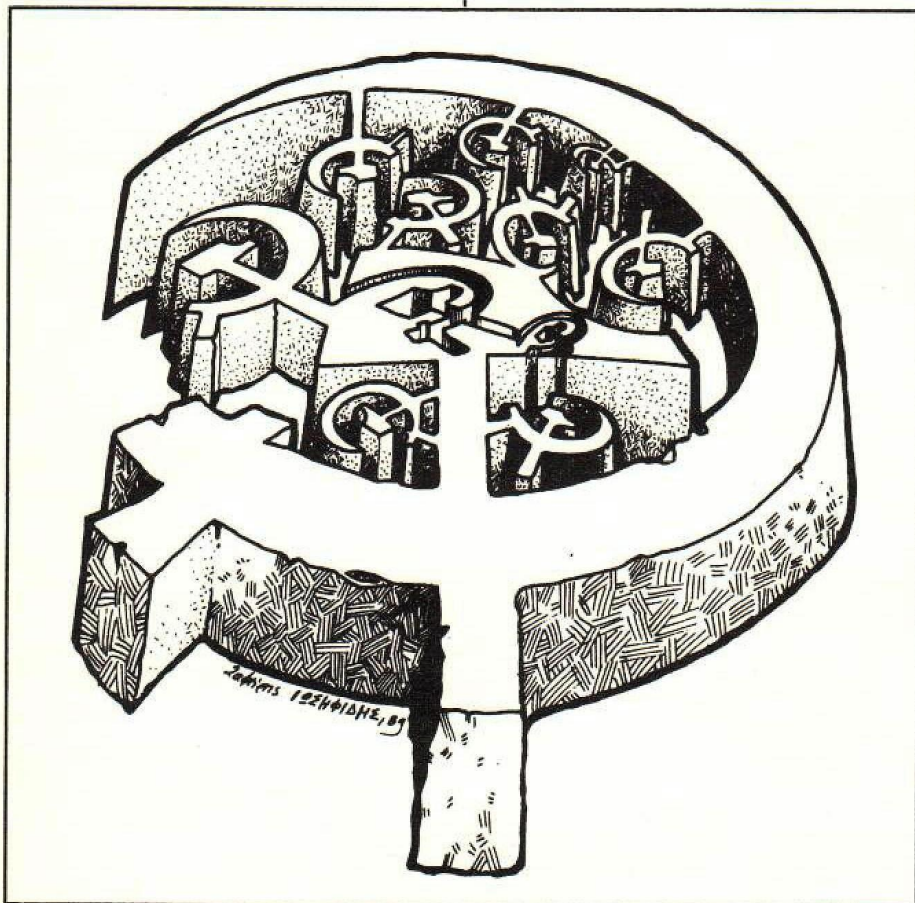
Η προσπάθεια που κατέβαλε για την **υπέρβαση** των δύο ιστορικών, πολιτικών και κοινωνικών διαζευτικών προτάσεων, ο **εξοβελισμός** των ιδεολογικών στοιχείων και χαρακτηριστικών, η **αποδοχή της διαχειριστικής λογικής** στην πολιτική πράξη είχαν ως αποτέλεσμα την πλήρη αποϊδεολογικοποίηση των δυνάμεων του Συνασπισμού και τη μεταπήδησή του στα χωράφια της μεταϊδεολογίας. Η κρίση ταυτότητας και φυσιογνωμίας που αντιμετωπίζει ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου, είναι κρίση πολιτικού προσανατολισμού και κοινωνικής εκπροσώπησης.

Την κρίση αυτή επιδεινώνει η απουσία κοινής πολιτικής συμφωνίας και ιδεολογικής συνοχής ανάμεσα στις συνιστώσες, που τον συγκροτούν. Ο **αντιπασοκισμός** δεν μπορεί να συνεχίσει να αποτελεί συνδυαστικό κρίκο και προσδιοριστικό στοιχείο αυτών των δυνάμεων.

Η σημαντική πτώση των δυνάμεων του Συνασπισμού στις εκλογές του Νοεμβρίου, δε φαίνεται να απασχολεί την ηγεσία του.

Τα ρήγματα και οι τριγμοί, που αντιμετωπίζει ήδη ο Συνασπισμός, συνηγορούν για την αναγκαιότητα **επανεξέτασης** της πολιτικής του.

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς, σε αυτή, τη μεταβατική περίοδο, οφείλει να κρατήσει **ανοιχτό το μέτωπο της πολιτικής αντιπαράθεσης με τις νεοσυντηρητικές δυνάμεις**

και να δημιουργήσει από τώρα προϋποθέσεις αποτελεσματικής αντιμετώπισης των νεοφιλελεύθερων επιδιώξεων. Παράλληλα, οφείλει να προωθήσει τη στρατηγική της σύγκλισης όλων των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων και να επανακαθορίσει τις σχέσεις του με όλες τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, που δρουν στον ευρύτερο αριστερό χώρο. Αν ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου επιδιώκει να ορίζεται με βάση τις πολιτικές, κοινωνικές ιδεολογικές και ιστορικές του συνιστώσες, οφείλει σε κάθε του πολιτική δραστηριότητα να αναδεικνύει τις δύο διαζευκτικές στρατηγικές προτάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού, να επιδιώκει τη μεταλλαγή της κοινωνικής πλειοψηφίας σε πολιτική πλειοψηφία, να στοχεύει στην πολιτική σύγκλιση και προγραμματική συμφωνία των προοδευτικών, μεταρρυθμιστικών και αριστερών δυνάμεων.

Η ανάκαμψη του ΠΑΣΟΚ και η ανάγκη αναγέννησής του

Η Η πολιτική ανάκαμψη του ΠΑΣΟΚ, στις εκλογές του Νοεμβρίου ξάφνιασε αρκετούς. Μετά από μια περίοδο έντονης πολιτικής κρίσης και αμφισβήτησης, το ΠΑΣΟΚ και μπόρεσε να επανακτήσει την ηγεμονία του στην πολιτική σκηνή και να αποκαταστήσει την ηθική του υπόσταση. Κατόρθωσε να διευρύνει τα όρια της πολιτικής του αποδοχής και να εμποδίσει την επανάκαμψη των συντηρητικών και νεοφιλελεύθερων δυνάμεων της Νέας Δημοκρατίας στην πολιτική εξουσία. Η μεγάλη πολιτική και

ηθική νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του Νοεμβρίου.

* **Επιβεβαίωσε την ανθεκτική πολιτική του παρουσία.** Το ΠΑΣΟΚ, βασική συνιστώσα της ευρύτερης αριστεράς παραμένει ένας πολυδύναμος πολιτικός σχηματισμός, με σταθερές κοινωνικές και πολιτικές αντιστοιχίσεις. Η κρίση που αντιμετώπισε τον τελευταίο χρόνο, δεν είχε σημαντικές επιδρά-

σεις στις αυθεντικές σχέσεις του ΠΑΣΟΚ, με τις ευρύτερες κοινωνικές δυνάμεις.

* **Κατέδειξε ότι παραμένει ο διαμορφωτής των πολιτικών εξελίξεων και ότι διατηρεί την πρωτοβουλία των κινήσεων.** Οι ανακατατάξεις που προκλήθηκαν στην πολιτική σκηνή, μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου, επαναφέρουν το ΠΑΣΟΚ στο κέντρο των πολιτικών διεργασιών. Καμιά πολιτική λύση δεν μπορεί να προχωρήσει, αν δεν

έχει τη συναίνεση και αποδοχή του ΠΑΣΟΚ.

* **Εξέφρασε την αναγκαιότητα πολιτικής και προγραμματικής σύγκλισης των προοδευτικών και αριστερών δυνάμεων.** Ο κύκλος των κυβερνητικών αυτοδυναμιών έκλεισε, μετά την εξάντληση του πολιτικού, κοινωνικού και θεσμικού πλαισίου της μεταπολιτευτικής περιόδου. Η χώρα μας, βρίσκεται πλέον στον αστερισμό των κυβερνήσεων συνεργασίας. Η εξέλιξη αυτή θέτει νέα προβλήματα και νέες ανάγκες σε όλες τις πολιτικές δυνάμεις. Αν οι δυνάμεις της ευρύτερης αριστεράς θέλουν να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις πολιτικές και κοινωνικές ανακατατάξεις, πρέπει να επανακαθορίσουν τις σχέσεις τους. Γιατί η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας, περνάει μέσ' από την ανάδειξη μιας εναλλακτικής στρατηγικής πρότασης κοινωνικού μετασχηματισμού των προοδευτικών και αριστερών δυνάμεων.

Η νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου, δεν ακυρώνει την ανάγκη αναγέννησης και ανανέωσης του. Για το ΠΑΣΟΚ η ανάγκη αυτή είναι πρόταση ζωής. Ο εναγκαλισμός του με φαινόμενα Λαϊκισμού, οι δομικές και ιδεολογικές του ανεπάρκειες, μειώνουν τις δυνατότητες προσέγγισης νέων πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Η μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ σ' ένα σύγχρονο αριστερό κόμμα με ευρωπαϊκό προσανατολισμό, στα πλαίσια της νέας ευρωπαϊκής Αριστεράς, θα το βοηθήσει να κάνει το "μεγάλο άλμα προς τα εμπρός" και να αναδειχθεί σε ηγεμονική πολιτική δύναμη.